

Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem • Monošter, 29. januarja 2026 • Leto 36, št. 4

PROGRAMSKI ODBOR SLOVENSKO-MADŽARSKEGA SKUPNEGA SKLADA O PROJEKTIH ZA LETO 2025

PTUJS 66. KURENTOVANJEM V NAJŽIVAHNEJŠEM ČASU LETA
stran 4

IŽA GIBANICE
stran 6

HVALA LEJPA, KA SI PRIPOVEJDA LA Z MENOV
stran 8

PROGRAMSKI ODBOR SLOVENSKO-MADŽARSKEGA SKUPNEGA SKLADA O PROJEKTIH ZA LETO 2025

Na Gornjem Seniku je 23. januarja zasedal Programski odbor Slovensko-madžarskega skupnega sklada. Člani so pregledali delovanje sklada v letu 2025 ter obravnavali projektne predloge, prispele na poziv za zbiranje projektov, ki je bil objavljen 15. novembra 2025.

Na razpis se je iz Slovenije in Madžarske odzvalo skupno 19 prijaviteljev, skupna zaprosena vrednost predlaganih projektov pa presega pet milijonov

državna sekretarka na uradu slovenske vlade za Slovence v zamejstvu in po svetu Vesna Humar je ob začetku sestanka poudarila, da je pomembno medsebojno zaupanje in uspešno sodelovanje med državama. Ob tem je spomnila, da so konec preteklega leta uspeli zagotoviti dodatna sredstva za nadaljnje korake projekta. Kljub velikim prizadevanjem vseh vpletenih proces ostaja zahteven, a po njenih besedah je posebno spodbu-

državama.« Ob tem je izpostavil tudi zaupanje in pozitivno ozračje med partnerji, ki omogočata razvoj dvostranskih odnosov in podporo narodnim skupnostim.

Člani odbora so projekte presojali na podlagi določenih meril in prioritet, predvsem glede njihovega prispevka h gospodarskemu razvoju območja ter vključenosti ciljnih skupin. Končno odločitev o dodelitvi sredstev bodo sprejeli na nas-

Na sestanku so razpravljali o predlogih, predloženih v okviru razpisa za zbiranje predlogov, objavljenega novembra 2025, ki služijo razvoju skupnosti, ki živijo na obeh straneh meje.

evrov. Vse projektne predloge je zbralo Evropsko združenje za teritorialno sodelovanje (EZTS) MURABA, pred obravnavo na programskem odboru pa so jih v skladu z razpisnimi merili ocenili neodvisni strokovni ocenjevalci.

Programski odbor, ki ga sestavljajo štirje predstavniki EZTS MURABA ter po dva predstavnika slovenske in madžarske vlade, je odločal o dodelitvi sredstev za sofinanciranje izbranih projektov.

Na sestanku programskega odbora so člani razpravljali o prijavljenih projektih in dosegli soglasje o izboru projektov, ki bodo financirani iz skupnega meddržavnega sklada. Slovenija in Madžarska vanj prispevata vsaka po milijon evrov.

Na prvi letošnji seji je člane odbora pozdravil predsednik Državne slovenske samouprave Karel Holec.

dno dejstvo, da je madžarska stran prvi del sredstev nakazala že na podlagi medsebojnega zaupanja. »To jasno kaže, kako takšni projekti dvigujejo raven čezmejnega sodelovanja. Gre za naš skupni uspeh in upam, da bomo v tem duhu tudi nadaljevali,« je dejala.

Udeležence je nagovoril tudi Péter Kiss-Parciu, namestnik državnega sekretarja, pristojen za regionalni in čezmejni gospodarski razvoj. Zadovoljen je, da je bilo srečanje organizirano že na začetku leta. Poudaril je, da so pred odborom pomembne odločitve, saj je finančni okvir omejen, zanimanje za projekte pa veliko. »Danes se moramo v konstruktivnem razpoloženju uskladiti, rezultat pa mora biti takšen, da bomo lahko zadovoljni vstali od mize in da bo sprejeta odločitev, ki bo služila ciljem tega programa in krepitvi sodelovanja med

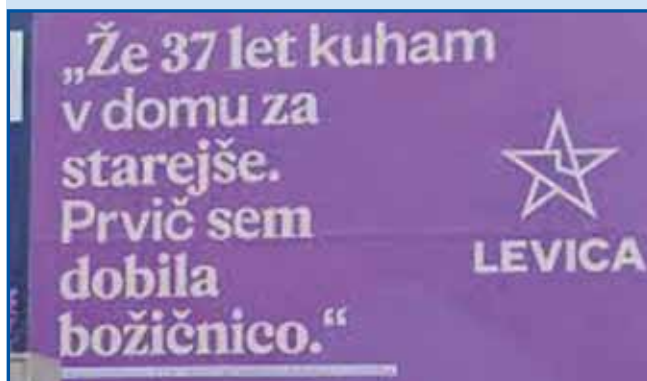
lednjem zasedanju, predvidoma v začetku februarja. Ob tej priložnosti so se dogovorili, da bo prihodnji sestanek potekal v Sloveniji, najverjetneje v Lendavi.

Državna sekretarka Vesna Humar je ob robu srečanja za medije poudarila, da slovensko-madžarski sklad pomembno prispeva k odličnemu dialogu in odnosom v čezmejnem prostoru. Po njenih besedah gre za velik kulturni in civilizacijski dosežek, ki presega posamezne projekte. »Ne glede na to, koliko izjemnih in uspešnih projektov bo izvedenih, je prav kakovost sodelovanja prvi in morda najpomembnejši uspeh celotnega projekta,« je sklenila. Na podlagi sprejetih odločitev bo EZTS MURABA v prihodnjih mesecih z upravičenci podpisal pogodbe o sofinanciranju izbranih projektov.

nvn

Pod Srebrnim brejgom ...

... se je dun zgodilo, ka se je eden čas že čakalo. Minimalna ali tudi najnižša plača je zapovedana. Menje od 1000 evronov aj niške v Sloveniji nej bi na mejsce prislūžo. Ja, lepau se čūje, lidge so veseli, depa na drugom kraji se čūje: Sto te plače leko da? Spod Srebrnoga brga se že nebesko dugo od toga pripovejda, kak nej malo lidi na pragi srmaštva živē. Delajo pa za eden mejsce pejnec ne dojde. V našom drauvnom pisanji smo že od toga pisali, kak so prvin bila

Tē plakat stranke Levica nam pripovejda, kak je kūjarca v daumi za starce oprvin po 37 lejtaj božičnico dobila. Ja, voliti de trbelo, kūjarca Marjetka že vej koga nutokrauži gledali, ka se tau godi. Mašin za snegj delati na brejg snegj strejla. Ja, strejla ga. Tau pa zatoga volo, ka tomi mašini se snežni top ali po domanje štūk pravi. Vsi pa vejmo, ka štūki strejlajo.

božičnica plačana. Vse tau se nin tri mejsce prva godi, kak se volitve začnejo. Zatoga volo božičnice pa 1000 evronov najnižše plače leko že kak propagando razmejmo. Vseeno pa se je dun neka za najbolje srmašne naredlo.

V športi nikoga nej trbej voliti, tam se vej, steri je najbaukši. Spod Srebrnoga brejga se v tej dnevaj od najbaukše držine v skakanji na smučaj pripovejda. Zaprav, cejli svejt od toga medije napunjava. Inda so trge bratovge pa ena sestra na smučaj skakali. Zdaj sta

Držina Prevc je ménje Slovenije že davnik po svejti odnesla.

Nika (lejvo) pa Domen (na pravom kraji) sta si cejlo konkurencu na svejti pokorila. Nika je že dvakrat najbaukša na svejti bila, Domen je zvūn vsej trofej eške tisti človek, ka je na tekmi na smučaj najduže leto.

samo Nika pa Domen aktivniva. Depa brat pa sestra delata tau, ka je eške niške nej naredo. Skur nega tekme, ka bi Nika zmejs med ženskami nej gvinala pa ranč tak Domen zmejs med moškimi dela. Ta držina rejsan za pravi fenomen vala. Najstarejši, Peter, je velki šampion biu, zdaj ga je Domen že zgrabo. V sezoni 2025/26 je po vsejm drugom eške najbaukši v poletaj na smučaj grato. Sestra Nika je po bole blejdom štarti svoje smučē »vred vzela«, gda stero drugo na tekmi za najbaukšo vōzglasijo, tau že za senzacijo vala. Zimska Olimpijada 2026 na Talanskom se čaka. Sto vej, ka leko brat pa sestra Prevc naredita.

Miki Roš

80. oblejtnica smrti Avgusta Pavla

Pred osemdesetimi lejtami, 2. januara 1946 je v 59. lejti starosti mrau Avgust Pavel. Novembra 1945.

/ dospe do mojega prahu. / ... / Zdaj sem se spomnil / tam doli / moram tudi biti podoben očetu. / Saj sem

službe je živo v Somboteli. Donk je austro Sloven, rad je emo svojo materno rejč in svojo slovensko kulturo.

Sombotelski Slovenci pred grobom Avgusta Pavla z njegovim vnukinjom Veronikom Simon Fodor

leta je prišo v sombotelske špitale. V špitalaj so ma na getraj najšli nika, ka so v tisti bojinski cajtaj nej mogli zavračiti. Pokopali so ga 5. januara 1946 v Somboteli, v salezijanskoj cerkvi.

Avgust Pavel je nikdar v življenji nej biu betežen, depa večkrat je premišlavo o svojoj smrti. O tom je napiso deset pesmi (Psalmi smrti). V ednoj pesmi se spita: gda de že pod zemlaui, ali de ga bolelo, ka do tisti, šteri so ostali živi, veseli in se smedjali. Nede ga prej bolelo. Na pamet ma je prišlo, ka je vüdo svojo mater lepau se smedjati, gda je brodila, ka se gi mauž iz groba nazaj smedjé.

»... Ali bom nekoč spod zemlje / spremenjen v prah / občutil in me bo bolelo, / če v ljubečih srcih preživeli / kdaj požene skromen cvet veselo. / In če njihov smeh, hahljanje / po grudah, rožah in nagrobniku

v materinih očeh / deset let dan za dnem gledal, / kako je njen nasmeh / oče izpod nagrobnika vračal /

Pripovejst sta gorštelji Marija Kozar slovenski po domanje, Ibolya Dončec pa v vogrskom prevodi Avgusta Pavla

z ljubeznivim, spodbudnim smehljajem.« (Bo bolelo? – na slovensko rejč obrno: Lojze Kozar st.)

Mi, sombotelski Slovenci smo tō veseli, ka leko peldo vzememo od Avgusta Pavla. Un je ranč tak gučo slovenski, po našom kak mi. Ranč tak je biu daleč od rojstne krajine, kak mi. Tō zavolo

Živo je prausno, delo je flajšno. Tak kak mi. Ranč tak je poštuvo vogrsko rejč in kulturo kak svojo.

Za toga volo smo sombotelski Slovenci 17. januara gorpoiskali njegvi grob v salezijanskoj cerkvi in ma dali poštenjé z vencom, na šterom so njegve najlūbše rauže – spominčice.

Po tistom smo v iži Sombotelske slovenske samouprave vkūprišli, pa smo koškice lūpali. Koškice nam je

prinesla predsednica slovenskoga društva Ibolya Dončec iz Števanovec in povōdala, kak so je inda lūpali.

»Vertinja je v geseni vōpobralla s tikvi guščice, te je pa posišila. Lōjpati so začnili že novembra. Prvin kak so začnili lōjpati, so

Vsakši je flajšno lūpo in fejst poslušō Pavlovo pripovejst

guščice z vōtrom sčistili. Po tistom dojmōčali, z vrelov vodaui polejali. Z rokami mejsili, tak dugo, dočas so se nej pistile, so nej gratale mēke. Lidgē so vkūper ojdli, pa so enoma drūgoma pomagali. Po večeraj so si ženske, moški in mladi za sto sedli pa veselo delali. Pripovejdali so si, klajfe so delali. Pogončavali so se o tom, što je v vesi čaralica pa kakšno mauč je mejla. Lūbeznske zgodbe so tū vōnajšli. Zmejs so eške dosta spejvali. Gda so zgotovili, te so jim ponidili djabka pa perece ali krōj. Pa kakšo piti so tū dali na sto. Vōolūpane guščice so eške gnauk sišili, potejm so je dali na sūjo mesto, dočas so je nej nesli v oljarno. Za en liter oleja so potrebne bile 4 kile sūji guščic. Olej so redli inda na Gorenjom Siniki in v Števanovci. Gnes pelajo naši lidgē svoje guščice v Csákánydoroszló ali

pa v Slovenijo v Gornje Petrauvice in Sotino.«

Zdaj, v Somboteli sta Ibolya Dončec in Marija Kozar med lūpanjom gorštelji pripovejst Té grači grof pa tri sestre, štero je Avgusti Pavli njegva mati poslala 1916. leta s Cankove. »Grački grof« je živo na gradi v

Gradi na Goričkom. Tri sestre bi se rade oženile z grofovimi inašom in kočišom, najmlajša pa z mladim grofom. Grof jim je žele spuno. Starejšivi dvej sta nevoške ni bili najmlajšoj, pa sta gi pri rojstvi tri lejpe pojbiče vōminili na prasé, zavca pa korata. Pojbiče pa sta v škātūlo zaprli in doj po potoki pistili. Grofoski vrtnar je je vōpotežno pa gorzrano. Gda je grof zvōdo za tau, je sestre z naučci, cveki in strejtimi glažojnami napunjeno bečko dau zaprejtji pa tak so je v potok potočili in zaničali. Grof pa žena sta nazaj dobila tri lejpe pojbiče.

Tak je cajt brž taodišo, koškice pa so se vōolūpale. Po tistom so prišla na sto djabka s krūjom. Naša »vesela kompanija« pa je fejst spejvala, vej so nas sprejavale fude tō.

*Marija Kozar
foto: Dušan Mukič*

Ptuj s 66. Kurentovanjem v najživahnejšem času leta

Ko se približa februar in se v jutrih nad Dravo začne čutiti nemir, na Ptuj u vedo, da se bliža njihov najživahnejši čas v letu. Čas, ko kravji zvonci, pripeti okrog pasov kurentov, zazvonijo glasneje kot cerkveni zvonovi. In ko se po ulicah

Predaja oblasti in prvi zvonci

Vse se bo začelo v soboto, 7. februarja, z etnografsko povorko. Takrat bo županja ključke mesta simbolično predala dvajsetemu princu ptujkega karnevala Miru Kokolu.

Kurenti

namnožijo nepozabni mo-gočni liki kurentov, takrat vsi vedo: pust prihaja. In to je za Ptuj in okoliške kraje praznik v pravem pomenu besede.

Sedmega februarja se bo na Ptuj začelo 66. Kurentovanje. In če gre soditi po napovedih organizatorjev, bo mesto znova dihlo v ritmu več kot 8500 nastopajočih in več kot sto tisoč obiskovalcev.

»Prav vsak večer od 18. ure boste v starem mestnem jedru lahko videli vse etnografske like s Ptuja in okolice,« je povedal direktor Zavoda za mladino, šport in turizem Ptuj Matic Ber. Zaradi vse večjega obiska so večerne prikaze letos premaknili globlje v Miklošičevo ulico, da bo prostora za gledalce več in seveda gneče manj.

»Vloga princa je čast in zaveza, da spoštujemo preteklost, negujemo sedanjost in ustvarjamo prihodnost, v kateri bo pust še naprej združeval ljudi vseh generacij,« pravi Kokol, ki bo oblast držal do 17. februarja, ko bo se Ptuj znova vrnil v vsakdanji ritem.

Že v prvih dneh bodo na svoj račun prišle tudi družine z otroki. Poseben otroški dan bo 11. februarja, ko bo mestno jedro napolnilo otroško rajanje, pisan svet malih maskar in velikih nasmehov (da o sladkih krofih sploh ne govorimo).

Nočni ogenj in pustna sobota

Med vrhunci programa bo tudi nočni spektakel, ki se letos znova vrača na petek, 13. februarja. Ognjeni šov s kurenti in krampusi bo, kot obljubljajo, eden naj-

bolj atraktivnih večerov letošnjega Kurentovanja.

Pustna sobota bo programsko najbolj zgoščena. Dopoldne bo že 18. mednarodna likovna nagrada ex tempore Karneval Ptuj, ki je doslej povezala več kot 1700 umetnikov. Sledila bosta dobrodelna Obarjada na Glavnem trgu in veliko pustno rajanje na prostem. »Gre za največje tovrstno dogajanje v Sloveniji,« pravi Ber.

Vrhunec pa bo, kot vedno, mednarodna karnevalska povorka v nedeljo, 15. februarja. Prijavljenih je dvanajst skupin in približno 3300 udeležencev, v ponedeljek pa bodo mesto zavzeli še vrtčevski otroci iz vse Slovenije.

Kurent – več kot le pustna maska

Ko po ulicah zazvonijo zvonci in se pojavi prvi kurent, Ptuj ne praznuje le pusta. Praznuje stoletja staro dediščino.

Kurent ali – kot tukaj prav tako rečejo – korant ni le najbolj priljubljen pustni lik. Je magični etnografski lik, ki odganja slabo in prinaša srečo. Njegov izvor ni povsem jasen, a legende ga povezujejo z ilirskimi in keltskimi obredi, mitološkimi spremljevalci boginje Kibe in celo s predniki Slovencev.

Nekoč so se v kurente smeli šemiti le odrasli fantje. Od svečnice do pepelnice so hodili po vaseh in njihov prihod je pomenil srečo za vse leto. Če se je kurent povaljal po dvorišču, so

domačini vedeli: leto ne bo lahko.

Danes je okoli tisoč kurentov vključenih v številne skupine, med njimi tudi dekleta in žene ter otroci.

Mladi pokači

Kurentije izdelujejo redki mojstri, naročil pa je iz leta v leto več – znak, da dediščina ne zamira, temveč živi.

Obhodi kurentov so vpisani na Unescov reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva. To ni le priznanje Ptuj, temveč tudi potrditev, da je pustna tradicija del svetovne kulturne zakladnice.

Mesto z evropskim pečatom

Županja Ptuja Nuška Gajšek pred letošnjim Kurentovanjem posebej izpostavlja mednarodno prepoznavnost mesta. Ptuj je prejel priznanje za najboljše mesto kulturne dediščine v Evropi, konec januarja pa bo v Rimu prejel še nagrado World's Best of the Best PRO Globe.

»Priznanje bomo prejeli prav zaradi Kurentovanja, zaradi njegove avtentično-

sti, kontinuitete in načina, kako znamo to dediščino predstavljati doma in v tujini,« pravi Gajškova.

Letošnje Kurentovanje bo potekalo tudi v predvolil-

nem času, zato na Ptuj pričakujejo več visokih gostov in dodatno priložnost za promocijo mesta.

Pust z velikim srcem

Tudi letos bo imel pust dobrodelno noto. Organizatorji bodo v sodelovanju s starši in društvi zbirali sredstva za pomoč sedemletnemu dečku.

Ob vsem blišču, glasbi in zvoncih tako Kurentovanje znova dokazuje, da zna združiti veselje in solidarnost.

Ko bo 7. februarja princ prevzel ključke, Ptuj ne bo le mesto pusta. Postal bo mesto srečanj, smeha, ognja, zvonjenja in tiste posebne energije, ki jo znajo ustvariti le kurenti.

In ko bodo 17. februarja ključke vrnili, bodo za njimi še dolgo odmevali zvonci, vsi pa bomo imeli občutek, da pomlad ni več daleč.

Vida Toš

ŠE DANES, KO VSTOPIM V VRTEC, ME OD DALEČ POZDRAVIJO

V števanovskem kulturnem domu so 16. januarja zaznamovali 40. obletnico ustanovitve vaškega vrtca. Ustanovo je v preteklih desetletjih obiskovalo več sto otrok, pretežno iz domačega naselja, Verice - Ritkarovcev in Andovcev. Še pred dogodkom smo prosili vodjo ustanove Agico Holecz, naj oceni preteklo obdobje.

- Gospa ravnateljica, zakaj je bila pred štiri-desetimi leti potrebna ustanovitev vrtca v Števanovcih? Kateri so bili prvi koraki?

»V naših treh vaseh je bilo mnogo otrok, starši so bili v službah, stari starši pa so bolehal. Malčkov niso mogli varovati, zato je prišla pobuda od voditeljev vasi in osnovne šole, da bi ustanovili vrtec. Leta 1985 je minilo leto dni, odkar sem končala srednjo vzgojiteljsko šolo, takrat sem delala v vrtcu v madžarskem kraju Bajánsenye. Tam mi je bilo vse dano, imeli smo vse, kar smo potrebovali pri strokovnem delu. Avgusta 1985 sem se vrnila v Števanovce, delo sem morala začeti iz nič. Dodelili so nam staro stavbo, v kateri sta prej stanovali družini vojakov. S starši smo skupaj podirali stene in čistili opeke, sami pa niso vedeli, kaj naj bi otroci s seboj prinašali v vrtec ali kako naj sploh pridejo do vrtca. Kupiti smo morali igrače, barvice, papir, morala sem poskrbeti tudi za malico in južino. Z

nasveti mi je veliko pomagala vodja vrtca v Čretniku. Vsega tega prej nisem počela, zato sem morala zaplavati v globoki vodi.«

Ob visoki obletnici števanovskega vrtca je vodji Agici Holecz zahvalo v imenu vladnega urada za Slovence v zamejstvu in po svetu izrekel tudi Robert Kojc.

- Kdaj vam je naposled uspelo odpreti vrtec? Ali ste hitro dobili sodelavke?

»Odprli smo ga 13. januarja 1986. Prvi otroci so ustanovo obiskovali le nekaj mesecev, do konca maja. V tem času sem jih morala pripraviti na šolo. Upoštevati sem morala zakonske predpise o tem, kaj morajo doseči, da bi lahko stopili v prvi razred. Morala pa sem poiskati tudi strokovnjake, saj sem bila edina sodelavka z vzgojiteljsko izobrazbo. Imela sem sicer pomočnico, Madžarke s končano gimnazijo, druge sodelavke pa smo iskali v vasi. Po dveh letih in pol sem lahko zaposlila šolano vzgojiteljico iz Monoštra, ki pa se je v Števanovce vozila z red-

nim avtobusom. Večkrat se je zgodilo, da sem bila od sedmih zjutraj do polnih v vrtcu sama.«

- Ali ste v teh desetletjih

imeli stike tudi z vrtci v Sloveniji?

»Seveda, in ne le strokovnih stikov, temveč tudi prijateljske. Z vzgojiteljicami si še danes pišemo, se pokličemo ali se srečamo. Nekatero vzgojiteljico so naš vrtec obiskovale manj, druge spet več, ena od kolegic iz Murske Sote je prihajala celih deset let. Mene in takratne otroke vežejo lepi spomini na skupne izlete, piknike in tabore. Marsikdaj smo z malčki iz Slovenije skupaj preživeli dva, tri dneve, priredili smo skupne slovenske dejavnosti in delavnice.«

- Slovenščina je bila prav gotovo vseskozi prisotna v vašem vrtcu.

»Od samih začetkov smo se ukvarjali s slovenskim jezikom, čeprav takrat

vrtec še ni bil dvojezičen. V tistih časih so otroci od doma še prinašali narečje, ki so ga razumeli in tudi govorili. Veliko lažje je

bilo delati z njimi, vsaka dejavnost je bila povezana s slovenščino. Jezika nismo uporabljali le pri petju, plesu in izštevankah, temveč med drugim pri računanju. Spoznavali smo številke in tudi živalska imena. Danes se je z majhnimi otroki težje sporazumevati, če pa nekatere besede dovoljkrat ponovimo, jih slišijo in vedno bolj razumejo.«

- Zadnja leta vam pomagajo tudi vzgojiteljice asistentke iz Slovenije.

»Zdaj smo v boljšem položaju, ker zaposlujeemo gostujočo vzgojiteljico v polnem delovnem času. Pomaga nam vsak dan od pol osmih do pol dveh, izvaja slovenske dejavnosti. Je poleg tudi, ko se otroci prosto igrajo, jih ogovarja v slovenščini, da bi si bolj zapomnili besede. Pripravlja jih na nastope na prireditvah ali ob praznikih. Pomaga tudi drugim sodelavkam pri učenju slovenskega jezika.«

- Povedali ste mi, da vaš vrtec trenutno obiskuje 23 malčkov, kar je lepo število glede na to, da se v okoliških vaseh ne rojeva veliko otrok.

»Imela sem vzgojno

leto, ko smo celo imeli 31 malčkov. Igralnica je bila premajhna zanje, še posebej, ko smo morali pripraviti postelje za počitek. Starši si danes lahko za svoje otroke prostovoljno izberejo vrtec, odločitev ni vezana na kraj. Zdaj k nam pripeljejo več malčkov tudi iz Slovenske vasi, Kradanovcev ali Magyarlaka. Je pa res, da se v naših vaseh iz leta v leto rodi čedalje manj otrok. Glas o našem vrtcu pa seže daleč, saj ponujamo veliko možnosti. Čeprav delamo v mešani skupini, se vzgojiteljice dosti in diferencirano ukvarjajo z malčki. Upam, da bo naša ustanova še dolgo delovala s takšnim številom otrok. Nekaj let ne delam več kot vzgojiteljica, kot vodi pa mi vrtec zmeraj ostaja na prvem mestu.«

- Kako ocenjujete, vam je bilo vredno vložiti toliko truda?

»Po štiridesetih letih menim, da sem malčkom dala vse, kar so potrebovali: moje izkušnje, znanja in čustva. Večkrat mi pride na misel, da prva generacija otrok sploh ni jokala, ko je vstopila v vrtec. Poznejši malčki so se ob koncu dneva velikokrat solzili, držala sem jih v naročju, in jih tolažila: Že prihaja kombi, že prihaja mati. Morala sem jih pobožati in pomiriti, so pa mi ljubezen tudi vračali. Še danes, ko vstopim v vrtec, me od daleč pozdravijo.«

-dm-

OD SLOVENIJE ...

Slovenija v Milano-Cortino z najmanjšo odpravo v stoletju

Slovenijo bo na zimskih olimpijskih igrah Milano-Cortina 2026 zastopalo 37 športnic in športnikov, kar je najmanjša slovenska odprava na zimskih igrah v tem stoletju, so sporočili z Olimpijskega komiteja Slovenije. Manjšo ekipo smo imeli nazadnje leta 1998 v Naganu, ko je nastopilo 34 Slovencev. Za primerjavo: v Pjongčangu 2018 jih je bilo 71, v Pekingju 2022 pa 43. Olimpijske vozovnice je prejelo 19 moških in 18 žensk. Največ slovenskih predstavnikov bo v biatlonu, kjer bo nastopilo devet tekmovalcev, sledijo alpsko smučanje z osmi mi ter smučarski skoki in tek na smučeh s po sedmimi. Štirje Slovenci bodo tekmovali v deskanju na snegu, dva pa v nordijski kombinaciji. 25. zimske olimpijske igre se bodo začele 6. in končale 22. februarja. Po Torinu (2006) bodo zimske olimpijske igre spet potekale v Italiji. Cortina d'Ampezzo je igre gostila že leta 1956. Tekmovanja bodo potekala v Milanu in Cortini d'Ampezzo ter na dodatnih prizoriščih v Bormiu in Anterselvi.

Inženirka leta 2025 je Eva Pirc iz Dewesofta

Naziv inženirka leta 2025 je prejela Eva Pirc, razvojna inženirka za elektroniko v podjetju Dewesoft. Priznanje so ji podelili na slovesnosti v Cankarjevem domu, kjer so izpostavili njen ustvarjalni pristop k inženirstvu in sposobnost povezovanja tehnike z domišljijo. Komisija je ob podelitvi zapisala, da je Eva Pirc dokaz, da ustvarjalni duh v inženirstvu ne le obstaja, temveč tam zares zaživi. Sama želi mladim približati inženirstvo kot poklic, ki ga poganja domišljija in spreminja svet na bolje. Izbor inženirka leta poteka v okviru pobude Inženirke in inženirji bomo!, ki že več kot desetletje mlade navdušuje za tehniko, naravoslovje in inovativnost.

KDOR IMA CVETLICE RAD/STO MA RAUŽE RAD...

OKRASNI VRT ZANIMIV TUDI POZIMI

Lepota vrta se ne kaže samo v poletnih mesecih ob polnem cvetenju in močnih barvah. Vrt je lahko zanimiv tudi pozimi,

Pozimi barve zbledijo, mnoge rastline odmrejo, v ospredje stopijo strukturne rastline, ki tvorijo ogrodje vrta. Zima

Hkrati lahko rastline, ki jih poleti morda sploh ne opazimo, pozimi zažarijo v vsej svoji lepoti. Pozimi dajejo strukturo

sti naravi. S cvetovi pa nas pozimi razveseljujejo nepozebnik, brogovita, telohi, krokusi, narcise ...

Lubje pri številnih drenih zažari pozimi.

Okrasne trave

Nakit v vrtu so razni predmeti – skulpture.

le prezreti ne smemo lepote rastlinja v različnih stadijih br-

nam torej pokaže, kako smo z rastlinami oblikovali prostor.

vrta žive meje, oblikovani drevesa in grmi, zimzelene rastli-

Nekaterih trajnic, kot so rudbekija, ameriški slamnik, her-

Zimzelene trajnice so okrasne tudi pozimi.

Ogrodje vrta so drevesa in žive meje.

stenja, zorenja in tudi odmiranja. Predmeti na vrtu, pravimo mu tudi nakit vrta, so večkrat zamaskirani s preraščenim rastlinjem. Poleg barvitenga cvetja lahko v vrtu ali oblikovanem prostoru opazujemo različne texture in strukture. Včasih je dobro, da se naučimo opazovati tudi stvari, ki so na prvi pogled skrite.

Vsak letni čas se v vrtu pokaže v drugačni luči. Pomlad, poletje in jesen nas očarajo že z barvami in bohotnostjo.

Rdečelistni ambrovec s travami, cvetijo še ameriški slamnik in hermelika.

ne ter nekatere trajnice in okrasne trave, dokler jih ne uniči teža snežne odeje. Številne odmrle trajnice in okrasne trave sestavljajo harmonično paleto rjavih tonov. Ko naravo prekrije debela snežna odeja, rastline počivajo in so pod snegom. Pozimi ni veliko barv, tiste, ki so, pa toliko bolj zažarijo v sivi pu-

melika, žajbelj, ni dobro porezati, saj nas očarajo s svojimi plodovi, listjem in semenjem.

Morda niste vedeli...

Pri številnih drenih pozimi lubje posebno pride do izraza, ko ni listne mase. Za zimsko barvo lubja pa jih moramo spomladi, preden začnejo znova rasti, porezati, intenzivno barvo imajo le enoletni poganjki.

*Besedilo Olga Varga
Foto: svetovni splet*

IŽA GIBANICE

Renkouvci na Dolinskem (Markastom) so zatok znameniti, kà so indasvejta tū živeli kupinari. Tejlidjesokaulekojdi pa so kipūvali friška dajca (kak se tam pravi, bilice) pa perutnino (baromfi), pa so jih odavali v Prekmōrji, na Štajerskom, Vogrskom pa Hrvaškom tūj.

V vesi pauleg cintora stogij kapejla Srca Jezušovoga. Kak pridemo z Dobrovnika v ves, pauleg ceste so ostanki staroga mlina, gé so inda prešali tikvin oli tūj. Čegli majo namen rejšiti ostanke zidine, dapa so ešče nej prišli do dosegnjenja toga cila.

Prauti staromi mlini je drūga, najmlajša znamenitost Renkouvec, štero so postavili v staroj Grofovoj domačiji. Biu je tū »nigdasvejta« dninar (nap-számos), šteri se gnauk ništeri den vrača domau z dela na nji-vi, zmejs pa najde na pauti nekšo sūknjo, v šteroj je biu malo vekši kūpček pejnez. Neka gljnoga se je zgaudio inda v Andovcaj. Djūrvina Mariška, štera je bila od Mankōštij na Verici, je najšla zgūbleno kuperto, v šteroj je bilau dosta avstrijskij šilingov.

Té renkouski dninar, kda je najšo sūknjo s pejnezami, ide k grofici v Bōltince pa je odkūpi té tau zemle, gé je zdaj iža (ali kuča) gibanice v Renkouvcaj, prejk ceste pri starom mlini. Té vert je delo na tom grūnti pa se je spravlo z mlinom. V gnešnjoi iži itak lejko vidimo njegvi kejp z ženov, s šterov sta mejla osem mlajšov. Prva žena je ščasoma mrla, vert se je pá oženo, od drūge žene pa pá je meu osem mlajšov, tak ka je bilau doma puno rauk za delati pa so pomagali vesničari tūj.

Sledkar, kda so že mlajši starejši gratali, so odišli, je doma austo samo najmlajši sin Ferenc, šteri je biu s svojov ženov Mariškov doma v toj iži. Samo njiva sta nej mejla mlajšov, zatok sta se morala naslanjati na pomauč Renkouvčarov v deli.

Mlin je dosta haskov prineso vesi. Kda sta Ferenc pa Mariška tūj mrla, je poerbala grūnt njina nečakinja, štera je odala naprej domačijo pa jo je prejk vzelo podjetje Si.Energija, štero podpira podeželske iže (tájházak).

Ižo je zdaj v najem vzela skupina Hudo dobra, gé zdaj ma svojo podjetje pa ponūjajo najbolje gibanco. Etak je gra-

tala Iža gibanice (v kniževnoj slovenščini Hiša gibanice). Za zidinov iže majo zdaj velki biodinamični ogradi pa velki sadovnjak. Biodinamičnost pomejni, ka priznajo, ka ma narava tūj dūšo, grūnt pa je tūj živo bitje, zatok ma gospodar dužnost vkūpsklasti pa hraniti elemente (poule, ogradi, živina, zemla, gnoj, lidje pa dūša okolice).

Pauleg prekmōrske pa prleške gibanice majo ešče tri drūge felej gibanice. Sigdar se skrbi jo za sezonsko ponūdbo, etak cujdajo takši sad k gibancom, šteroga majo v tistom lejtnom časi. Napravli so ekstra gibanco, štera se zove Hudo dobra, kak njigvo podjetje. V tau so djali namesto oreja tikvino semen.

Gibanca (gibanica) se je razširila z balkanskoga kraja na južnom pa iztočnom kraji Slovenije, etak v Prlekiji pa Prekmōrji tūj. V splošnom tak mislijo, ka rejč gibanca/gibanica je gratala z glagola gibati, kà testau gibanice je kvašeno, zatok »se giba«. Liki srbski

etnolog Milenko Filipović ma ovakšo mnenje, kà so balkanski Slovani tūj od Tōrkov prejk-vzeli gibanco, rejč pa je prišla vejndrik z arabščine gebna, štera je takši felej sir v Egipti. Na Balkani nūcajo gnaki sir cuj k ništernim gibancom.

O prekmōrskoj gibanici pravi jo, ka je »kralica vsej gibanec«, zmejs kda prleška pride včasik za njauv. Prleška gibanca

je napravljena z zvlečenoga testa pa šteptja (v Prekmōrji pravijo kisilak), pauleg toga pa je malo sladka, čegli, kak pravi mentorca iže Martina Roudi, »nigda je bilau cilau tak«. Večkrat je bila ta gibanca na »mizi« Prlekov, včasik kedensko. Radi so jo geli po deli na njivaj ali kda so meli bratve, kà jo je bilau lejko brž napraviti.

Prekmōrska že je zakonsko zaščiten (če bi bila na Vogrskom, bi ji pravili, ka hungarikum), ma dosta več sestavin (össze-tevő), zatok je pestrejšo gesti (tartalmas fogás) od prleškoga para. Ma tūj kisilak kak prleška, dapa je podplat bole kusti. Té pride na tej ena plast vlejčenoga testa, té pa nadejvi (mak, kisilak, orej, djaboko), té pá pride ena plast, pá isti nadejvi, na konci dvej plasti vlejčenoga testa, zmejs rejčno polejvajo z vrnjim mlekom pa »bilicov«, etak grata gibanca saftna, kà sta mak pa orej v splošnom sūjiva.

Gibanco pečejo v lončenoj posaudi, štero lončar naredi kak

so nigdasvejta delali. Skur tri vōre trbej, dočas se prekmōrska gibanca speče.

Pa ne ponūja samo gibanice renkouska podeželska iža, liki slane kekse (kreker) s paradajsom, zatok sodelūvlejo s podjetjonm Lušt, štero je prisotno v vesi pa pridelūvle paradajse. Pečejo pa kekse s tikvinoga semena, pauleg toga z djabokami ali čokoladov tūj. Napravijo legvare pa džeme kak na priliko s črnoga ribeza ali grouzdja jurka ali pa tikvi, kà na Dolinskem, štero je ravnina, preveč dosta tikvi raste. Ka je ostalo pri pripravi tikvinoga legvara, s tistoga pá sirup (szőrp) napravijo, šteri je z vodaav, kak pravi gospa Roudi, dober piti v zimi.

Tau vse odavajo v bauti Iže gibanice, gé lejko kúpimo gejsi tikvino semen pa sadne trakce, šteri so znani po cejlj Sloveniji pa so že zmagali leta 2024 na državnom tekmo-

vanji. Tej trakci majo žmaje djabok, banan, djagod, majo tūj mejšane trakce z različnij sadov.

Dosta sestavin prinesejo z domačoga kraja (kak mak, djaboka, tikvi), dapa ništerne drūge morajo, rejsan, indrik (kak kvas) kūpiti.

Ešče ena zanimivost o gibanici: v 1960-ij lejtaj so začnili gordjemati vesterne v Italiji. Tej filmi so se zvali spaghetti western ali makaroni western, ka je tau testou narodno gesti v Italiji. Sledkar so drūge filme v drūgij rosagaj, šteri so bilij vesterni ali pa so meli takši stil kak vesternski filmi, zvali po znanom gestiji tistoga naroda. V Jugoslaviji so tūj napravli par vesternov pa so stari partizanski filmi (v šterij je igro Bata Živojinović, včasik pa Ljubiša Samardžić tūj, šteroga tak poznamo kak šurda) včasik meli takši značaj (jelleg) kak vesternski filmi. Tej filmi se zovejo gibanca vesterni (gibanica western).

Akoš Anton Dončec

... DO MADŽARSKE

Ob skoraj celotni obali Blatnega jezera je varna debelina ledu

Debelina ledu je prejšnji teden ob skoraj celotni obali Blatnega jezera dosegla ali preseгла minimalno varno raven za zadrževanje na ledu. Led na južni obali jezera ima debelino med 13 in 19 centimetri, na severni obali pa med 10 in 15 centimetri, hkrati tudi ustrezno strukturo. Na ledu ob obali je v večini naselij mogoče varno gibanje – hoja in drsanje, vendar je v vsakem primeru treba pri lokalnih občinah povprašati o stanju ledu na določenem območju. Ustrezni organi (civilna zaščita, policija) poudarjajo, naj vsak stopi na led le podnevi, pri dobri vidljivosti in na lastno odgovornost, naj ravna previdno in se od obale nikoli ne oddalji več kot sto metrov.

Od poletja Madžari na priljubljene počitniški kraj tudi z letalom

Ponudba Wizz Aira iz Budimpešte se širi z novo destinacijo: nizkocenovni letalski prevoznik bo od 8. junija uvedel neposredne lete v Dubrovnik z mednarodnega letališča Ferenc Liszt. V hrvaško mesto bodo letala letela trikrat na teden, ob ponedeljkih, sredah in petkih – poroča AIRportal.hu. Zaradi zgodnjih jutranjih odhodov lahko potniki že na dan prihoda v celoti izkoristijo počitnice ob morju, pa naj gre za ogled mesta, kopanje ali izlete v enem izmed najbolj znanih dalmatinskih počitniških krajev. Letalske vozovnice so na voljo na uradni spletni strani in mobilni aplikaciji Wizz Air od izhodiščne cene 11.990 forintov, zato bo let verjetno hitro priljubljen tudi med potniki, ki potujejo z mislijo na stroške. Wizz Air bo s prihodom 19. letala v Budimpešto uvedel pet novih letov iz Budimpešte in povečal frekvenco po šestih poteh. Od junija bodo novi cilji Kefalonija, Kalamata, Menorca in Varna, vozni redi poletov v Krakov pa se bodo razširili, medtem ko se bo na več obstoječih poteh povečalo število tedenskih letov.

HVALA LEJPA, KA SI PRIPOVEJDALA Z MENOV

14. februarja velki den baude v Slovenskoj vesi, borovo gostüvanje do meli. Zavolo toga je že zdaj cejla ves na petaj, od maloga do starejšoga, vsi se pripravljajo. Morajo, vej pa borovo gostüvanje držati je nej malo delo, več kak stau lidi se naravna, gezero ali še več lidi nji pa pride gledat. Leta 1968 so Slovenčarge iz varaškoga tala vlekli baur dola po bregaj Akasztó. Na tom gostüvanji kak svadbica je baur vlejkla Panni Bartakovič iz Slovenske vesi tö.

Panni Bartakovič se rada pogučava z lidami.

- Najprvin bi od tebe Panni tau pito, zaka ste dola po brgej Akasztó, prejk Varaša vlekli baur, gda ste leta 1968 borovo gostüvanje meli?

»Od tauga smo si mi z možaum dostakrat gunčali. Zato smo odtistac vlekli baur, aj pri nas v vesi baude zdavanje, če že Slovenska ves ma borovo gostüvanje. Če bi odtiec vlekli, vö iz naše v vesi baur, te bi v Varaša bilau zdavanje, te bi tak vö-gledalo, kak če bi oni meli borovo gostüvanje.«

- Gde je baur bejo, odkec ste ga začnili vlejšti?

»Vrkar na brdjej, tam, gde je že gnako bilau, odtistac smo ga začnili vlejšti. Tau, kak smo ga po taum völkombrejgi dolasprajli, tau ne vej, mi mladi, steri smo vlekli, tam naprej smo tau nej gledali. Depa tau vej, ka spoj dosta lüstva je bilau, dja od tauga telko tjejpov mam, če bi ti pra-

vo, ka prideš, te bi je dja vtjüppobrala.«

- Tau se vidi na tjeppi, ka vi, steri ste vlekli baur kak svadbice tak družbange, ste trno nej zrav-

njeni, toplo je bilau?

»Kaput smo nej meli, samo cvidre, depa spodkar pod nejlon gvantom smo zato naravnjeni bili. Te smo še nej mele gnaki gvant, dekle smo nejlon tjikle mele zašite, malo vekše, aj se spodkar leko naravnamo. Mena je tjiklo naša baba zašila tak, aj cvider spodkar leko nase vzemen, štrumfe smo tö taše mele, kak so stare babe nosile. Nej so bile fejštejpe, depa tople so bile, nej nas je zeblo. Če se dobro spaumnim tak fejštej je mrzlo nej bilau pa snega je tö nej bilau.«

- Gde so baur vsekli?

»Tak mislim na števanovskom tali so ga podrli, tam kak je Lötér. Odtistac so ga s traktorom pripelali, više brga so ga dolapostavili pa tam so ga te ženske pa dek-le goraokinčale.«

- Kelko parov je vleklo baur?

»Dosta nas je bilau, tresti parov je gvüšno bilau. Sze-keres Teruška je bila sneja, ženin pa Lunčarin Zoli.«

- Ves se je fejštej pripravljala na borovo gostüvanje?

»Fejštej, nej je bijo taši ram, ka bi nej peko pa od vsakšoga rama se je nekak goranaravno. Vsefele meštarije so bile, od kovača, doktora, frizera do drötostöta, vse je bilau, ranč tak smo meli biraufa, popa, maloga hlapca, Döbrögija tö. Depa te je tak bilau, ka gvant pa laffline je lüstvo vse doma naredlo, te se je še v bauti telko vse nej dalo tjüpati pa pejnaz je tö nej bilau. Dobro madžarsko nošo ali gvant za biraufa pa za huszára, tau so doma nej mogli narediti, tau se je iz Sombotela naštolalo.«

- Kelko časa ste vlekli baur?

»Če se dobro spaumnim že zazranka v ausmoj vöri smo začnili, v Varaši kak je restavracija Tromejnik bila, tam je bilau zdavanje. Odtistac smo te šli tadale proto Slovenski vesi, gda smo taprišli, te je tam še gnauk za Slovenčare še eno zdavanje bilau. Potejm se je te še baur audo pa te se je začnilo gostüvanje.«

- Gde je bila veselica, v kulturnom daumi?

»Nej, te je še tak bilau, ka med krčmauv pa med bautov je bila ena lesena terasa, večer je tam bila te veselica. Te je še lüstvo nej bilau tašo aklavo pa nej so bili taši zmzrnjeni kak zdaj.«

- Sto je tisto borovo gostüvanje napravo, sto je bejo oranizator?

»Tisto borovo gostüvanje, ka je leta 1968 bilau, so tetica Gašpar Margit oranizirali, oni so bili tisti,

steri so kaulak po vesi odli pa so nagučavali lüstvo. Te je tak bilau, ka svadbice pa družbenge so se nej v pari glasili, te je tak bilau, koga si daubo, tistoga si emo za par. Mali so naprej bili, kak si vsigdar bola višesi bijo, tak si bola znak stau.«

- Ka so pejnaze vküppobrali, ka so za baur dobili, iz tej pejnaz se je vse ceringa vöpláčala, ka so meli na

Panni je bila na borovom gostüvanji leta 1968 svadbica (prva na kejpi).

borovom gostüvanji?

»Trno ceringe nej bilau, kak sem pravo, ka je trbelo, vse se je doma naredlo, vse se je doma speklo. Tak mislim, te peneze je ves dobila, s tauga so te nika tjüpli ali kaj naredli, ka je potrebno bilau.«

- Lüstvo je rado šlau na borovo gostüvanje?

»Radi so šli, nikoma se je nej trbelo moliti, tau je veliko veseldje bilau. Tau mislim, ka te svejt je gnesden že nej taši. Zdaj, če ta vödeš pred ram pa nekakoga zagledneš, te se obrne pa odide. Prvin so se stavili pa so pripovedjali, radi so

se srečali. Zdaj se že lüstvo težko pokloni eden drugoma, nej ka bi pripovedali. Vejn štirideset lejt je že tau-ma, gda sem gnauk domau prišla iz šaule pa vanej v ogradci sem delala. Prišo je eden možki z biciklinom, gda je name zagledno, dola iz biciklina skočo pa pravo: Panni, draga, pa gde maš rokajce, kak leko ena učiteljica brez rokajc okapa.

Možak Imre, vej pa z rokajci ne more okapati pa travo vöbrati, sem ma prajla. Potejn je še malo pripovedjo z menov, tak frtau vöre, pa gda je taušo, vejš, ka mi je pravo. Draga Pannika, hvala lejpa, ka si si vzela čas za mene, hvala lejpa, ka si pripovedjala z menov. Vejš, kak je zdaj, zdaj dva minuta ne moreš gučati, zato ka te samo tau začnejo spita-vati, kašni auto maš, kašni ram maš, zaka si tau küpo, zaka si tisto küpo, nej ka bi se s tejm spravljali, če zdravje maš. Vejpa tau je najvekšo vrejdnost.

Karči Holec

OPRAVIČILO

V zadnji številki, pri članku Malo babo šlatam smo pri prvi fotografiji narobe napisali priimek. Pravilno je Pišti Zankoč. Za napako se opravičujemo.

PRIPOVEJSTI O MENJE POZNANI ŽENSKAJ

Ménje Angela Vode bi leko skur nepoznano ostanolo. Ja bi tak bilau, če bi se nej njena knjiga najšla. Samo je eške napisana bila. Leta 2004 so spomini Angele Vode vöprišli. 2009 je po knjigi eške film biu napravljeni, Maja Wies ga je režejrala. Tak je življenje té včene, čedne ženske med lidi prišlo. Na kratko povedano, Angelo Vode so fašisti, nacisti, najbolje pa slovenski komunisti naganjali. Kak mamó v našom šetanjí skauzi čas šegau prajti, demo lepau pomalek.

Tüdi Nemci so strejlali na njau

Angela je v mladi lejtaj vidla pa sprobala, ka znamenüje v srmaštvi živeti, ka znamenüje ženska biti, ka znamenüje Slovenka biti. Leta 1892 je ati Antoni pa mami Frančiški na svejt prišla. Ata Anton je na štreki delo. Delavci na štreki so se že od inda za svoje pravice vejdlí gorgemat. Tüdi prve velke demonstracije so ranč uni orgenizejrali. V takši držini je Angela v mladi lejtaj živela. V tistom časi, gda so Nemci v Ljubljani Slovence na velke dovgledali. Tau je čas Austrijsko-vogrške monarhije, Nemci so se v Ljubljani pa drugi slo-

venski varašaj vsigdar za dosta vekše od domanji lidi meli.

Leta 1908, Angela je

Angela Vode je svojo inteligenco že trno mlada vöpokazala. Rada se je včila, tak na šaulo za školnike pride V časi šaulanja se je z vnaugimi poznanimi Slovenci pa Slovenkami srečala. Tüdi tau njoj eške vekšo volau dalo, ka šaulo zgotovi pa mlade začne včiti.

16 lejt stara bila, je na demonstracije prauti nemškoj politiki šla. Vse vküper se je krvavo zgotovilo. Nemški žandari so na lidi strejlali. Dva mladiva moškiva sta do smrti streljeniva bila. Tau je Ageli eške več energije pa vole dalo, ka de za svoje lidi delala. Ranč zavolo toga so go v male vesnice davali delat, samo aj v Ljubljani ne ostane.

Angela med prvo veliko bojno mlajše vči, pa eške sama se kcuí včiti začne. Paoleg službe za defektologinjo študejra. Leta 1921 šaulo zgotovi pa v tak zvani posebni šauli začne delati. Tau je staro ménje za tiste šaule, v stere malo ovakši mlajši ojdijo. V rejči defektologinja rejč »defekt« najdemo. Tak so inda takšnim

mlajšom prajli, stere so za defektne vözglasili. Ménje za takše školnikojce je ostalo, mlajšom pa več tak ne pravijo.

Angela v ženski društvaí dela. Leta 1926 je bila med ženskami, ka so v kralestvi Jugoslavija prvo žensko femenistično društvo na noge postavili. V tom časi je v komunistično stranko (párt) nut staučila.

Iz rusoškoga rosaga je po Evropi šau glas, kak tam daleč lidge so si gnaki med seuv. Kak té nauvi red bole pošteno med lidi vse tisto tala, ka prislüžijo. Té nauvi veter je tüdi Angelo za seuv potegno. Vüpanje je mejla, ka ranč komunistični red vse tau zglijá, zakoj se je gorgemala.

Depa Angela Vode po svojoj pameti brodi. Po malek gorpride, ka tista »partija« tak vö ne gleda, kak je vüpanje mejla.

Angela Vode je vsigdar za sebe veliko skrb mejla. Čista, lepau elegantno vözravljena je poznana bila. Vse tau se vömini, gda go na 20 lejt vauze s trdim delom osaudijo. Nej trbej dvakrat prajti, ka vse vküper je nej repa pa nej glavé melo. Nika je nej kriva bila pa nut so go zaprli.

Leta 1939 vö iz komunistične partije stauipi. Tau pa zatoga volo, ka na glas je povedala, ka si je brodila. Vsigdar je takša bila. Leta 1941 druga velka bojna na slovensko zem-

lo nut včasne. Angela Vode na gesen leta 1941 na velke pomauč za držine orgenizejra. Moramo

Angela Vode je pauleg svojga dela vse bole politično aktivna bila. Za ženske pravice se gorgemle. Poznano je, ka ženske so v tistom časi za gnako delo menje plačane od moški bile. Menje pa je poznano, ka pri erbijí so tö nej gnake bile. Malo ovak povedano, moški v držini so dosta več erbije od žensk dobili.

vedeti, kak so vnaugi lidge iz slovenskoga Štajera v Ljubljano vujšli. Brezi

vsega so bili. Gda Talani na velke začajo domoljube strejlati, Angela Vode znauva v akcijo ide. Z drugimi ženskami je Mussoliniji peticijo pisala, aj se takše dojstavi.

Depa komunisti so pismo zaodili, neje smelo tadale iti. Njena tragedija pa se kuman eške začne.

Trikrat v vauzi

Leta 1943 Age-lo Vode Talani nutzaprejo. Za kratek čas vöpride, že go Nemci zgrabijo, v lager Ravensbrück go nutzaprejo. V tom lageri skrak Berlina so na velke ženske vmardjali. Angela je srečo mejla, cejla betežna nazaj domau pride. Po konci bojne za eden čas v posebni šauli slüžbo

dobi. V socialističnoj Jugoslaviji za njau dugo nej mejra bilau. Leta 1947 go udbaške zgrabijo. Udabeške so kak ene fele avoške na Vogrskom bili. Gor go zglasijo, ka prauti Jugoslaviji dela. Na tak zvani montejrani proces mora iti. Ja, nej se je s komunisti razmešla.

Angela v vauzi v blati zmejs med podganami živé. Neje vüpanja mejla, ka živa gdasvejta vöpride. Depa po šesti lejtaj go kak vnauge druge vöpistijo. Ja, Jugoslavija se je z zapadom pa z Merko začnila bole pajdaško gledati. Tau je dveri vauz goroprlo.

S tejm se trpljenje Angele Vode ne zgotovi. Od Angele pa njeni pajdaškinjmo v naslejnjoj numeritadale pisali.

Miki Roš

PISALI SMO PRED 30. LEJTI

V 2. številki časopisa Porabje, stera je voprišla 25. januara 1996, je pod naslovom SPO-MINSKA SEJA V SOMBOTELU Marijana Sukič zapisala:

»11. januarja sta županijska knjižnica Dániel Berzsényi in Muzej Savaria priredila spominsko sejo ob 50. obletnici smrti dr. Avgusta Pavla.

Dr. Avgust Pavel je imel ogromno zaslugo pri izoblikovanju znanstvenih in raziskovalnih institucij Sombotela. Prekmurski znanstvenik in polihistor je bil rojen leta 1886, na Cankovi. Po končani gimnaziji v Monoštru in Sombotelu je študiral v Budimpešti na Univerzi "Pázmány Péter". Po končanem študiju je doktoriral iz slovanske filologije

Na tokratni seji so se ga spominjali kot knjižničarja, muzeologa-etnologa, kajti - kot je povedal eden izmed predavateljev na seji - o teh področjih njegovega delovanja se premalo govori. Tudi teme predavanj so bi le temu primerne. Dr. Géza Fülöp je govoril o stanju knjižnic med obema vojnoma na Madžarskem, bivši ravnatelj županijske knjižnice Miklós Takács se je v svoji študiji ukvarjal s knjižničarsko dediščino Pavla.

Avgust Pavel je bil tudi namestnik ravnatelja Muzeja Savaria, pod njegovim vodstvom se je začela obdelava etnološke zbirke. Kot muzeologa se ga je spominjal dr. Imre Gráfi.

Ob spominski seji je pripravila razstavo, predvsem iz etnoloških fotografij, Marija Kozar, kustosinja muzeja v Sombotelu. V katalogu razstave piše: »Avgust Pavel - kot muzeolog Etnološkega oddelka železnožupanijskega muzeja - je v obdobju med 1928 in 1946 zbiral predmete, podatke in fotografiral v več kot sto naseljih takratne županije.

Fototeka Etnološkega oddelka Muzeja Savaria hrani danes blizu dvesto fotografij z naslednjo tematiko: stavbarstvo, poljedelstvo, domača obrt,

obrt, promet, noša, predelovanje lanu, prehrana, čebelarstvo, otroške igre, pogreb. Največ Pavlovih fotografij je v zbirki iz etnološkega tabora leta 1940 v Szalafőju in predstavljajo predmete in potek dela v zvezi s predelovanjem

lanu, prenašanjem vode, pranjem, likanjem ter s phanjem ajde oziroma prosa.

S pomočjo njegovih fotografij dobimo vpogled v vsakdanje življenje, v posamezne faze delovnih procesov, in lahko spoznamo tudi vsakdanjo nošo ljudi. Podatke v zvezi z njegovimi slikami najdemo v njegovih publikacijah in v njegovih zapuščini v etnološki dokumentaciji Muzeja Savaria. Fotografije Avgusta Pavla so dragoceni dokumenti etnološkega fotografiranja in načina življenja prebivalcev v železni županiji med obema vojnoma.

V monoštrskem muzeju, ki je poimenovan po A. Pavlu, bo razstava na ogled od 1. aprila.

»STERI ČLOVEK SAMO ENO

DELO VEJ DELATI, JE ZDJUBLJENI«

Pod tem naslovom je bil objavljen intervju Klare Fodor z Jožetom Kosarom, avtomehaničnikom iz Otkauvec.

»Zakoj te pozna lüstvo samo kak »Bazar«?

„Rejsan meskur vsakši tak pozna. Moj oča je gđasvejta odavo špilo, lüstvo je prajlo na tau, ka bazar. Tak so začnili njaga zvati za Bazara, name pa za očom. Da pa tau je nika nej lagvo, tak štjem dati vöspisati na delavnico Bazar serviz.“

Z naše generacije v Štavanovci, zvön tebe, ništja nej grato avtomehanik. Kak si prišo ti do toga?

„Gda sam zgotauvo osnovno šaulo, dja sam se sto včiti za avtomehanika, samo ka sam nej mogo. Včijo sam se za ključavničara (géplakatos). 1979. leta sam začno delati tøj doma ključavničarsko delo, 4 vöre na den, delo sam pa štie v fabriki. Sledkar sam 2-3 šaule vösprobo, tak sam se üšo včiti za avtomehanika. Gda sam zgotavo, za eno leto sam dola

djau mojstrski izpit (mester-vizsga). Od leta 1983. delam privatno. Istino, ka se mi je povidlo tau, dapa dja drügo delo tū rad delam.“

Kak tau, ka si delavnico napravo tøj v Otkauvci nej pa v Varaši?

„Tau je tak bilau, pejnaze sam nej emo, leko povejm, ka nika nej. Stariše so meli tøj grönt, gde sam leko zido. Istino, ka malo daleč spadna od Varaša, dapa tak sam brodo, če mo redno delo, me najde lüstvo. Delavnico sam takšno vönapravo, kakšno štja Varaša nejma vsakši.“

Dobro vardjam na delavnico, gda si začno delati. Vidim, kakšno maš gnes. Vidim, moderne mašine maš.

„Tøj so gđasvejta glejvi stali. Najprvin sam mogo zozidati nauve glejve, razmetati stare, tak sam vönapravo en prostor (helyiség), tam sam začno delati. Sprvoga sam tjpöjvo po 50 -100 kg cementa, več pejnaz sam nej emo nagnauk. Kak sam vtjüpspravo pejnaze, tak sam zido tadala. Zdaj mam tri prostore z najpotrebnejšimi mašini. Za tau sam delo od zazranka do večera. Nej se šteló, če je petek ali svetek.

80 procentov sam sam gora zozido pa vred djau. Zidara tøj nej bilau, litji padaštje so mi dosta pomagali. Vsefale delo trbej prijati. Tak leko povejm, steri človek samo eno delo vej delati, je zdjúbleni. Istino, kak praviš, mam dosta mašinov, dapa dja vej, ka bi štja dosta več trbelo. Te mašine nej dojšlo tjpöjpi za dradje pejnaze, veliko ceringo mam pauleg nij cejlo leto. S strokovnjaki (szakemberekkel) moram dati pregledniti mašine štirikrat na leto, zatau telko trbej plačati, ka s tejm človeka skur na nikoj dejejo. Dja sam tak, ka pejnaze sam vtjüp spravo, tisto sam skur vse ponüco za delavnico. Nikdar sam nej želo meti ne vej, kakšen avto, ram pri Balatona. Leko, ka lidje, steri delajo v fabrikaj, baukše žive-

jo, kak dja.“

Gnesden tak čütimo, če damo popravlati avto, ka dosta trbej plačati.

„Tau je tak. Dapa leko ti povejm, gda dejam 1000 forintov v levo žepko, vö vzemam iz prave 700. Tau dosta lüstva ne vej, ranč ne da valati. Od 1000 forintov 54 procentov trbej plačati za socialno zavarovanje (társadalombiztosítás), dolavlečejo za penzijo, zvön toga trbej goradržati delavnico, plačati delavce. Ka ostane, je mojo! Leko bi se pretrgo, pa bi nej mogo telko zaslužili, kak delam. Cejne rezervni delov (alkatrészek) so tak visike, ka človek že ne lada vtjüppotjöpüvati kak prvin. Gda koma kaj trbej, najprvin opitam cejno, pa če lastnik avtona prvoli, samo tak leko prštölám.“

Gda si emo več dela? Zdaj, gda je telko avtonov, lepši od lepšoga, ali prvin?

„Delo je dosta več bilau prvin. Tøj je stalo nagnauk 10-15 avtonov, zdaj pa če 2-3. Dosta več je trbelo delati, tak sam leko zaslužo več tū. Z Avstrije pa Nemškoga so dosta stari avtonov zvozili na Vogrsko. Iz 2-3 napravijo enoga po črnóm, te ga pripelajo es. Samo ka tej majo velko bajo, dosta bi trbelo za delo plačati, zatok se pa raj ne spravlam z njimi. Tau je tū, ka vse več avtomehaničkov dela po črnóm, furt bola na veltja. Oni dosta falej leko popravljajo. Nauvi avtonge so pa tak, ka je ta trbej voziti na serviz, gde je stoj tjpö, ovak zdjibijo garancijo. Istino, ka tam 12-18000 forintov morajo plačati, če njim samo menijo olaj pa filter, dapa če má vekšo nevoló, te goraplača, če ga pela inan. Zvali so me delat v Avstrijo, dapa dja tak mislim, delati moram v svojoj rosadji. Vej že nika bau. Leko bi dostafalé štja delo, dapa ka bi od toga štja menja spau kak zdaj, neštjem. Dojda mi tau, če malo baukše leko živem, kak steri dela v fabriki.“

Vköppbrala Silva Eöry

RAZGIBAJMO MOŽGANE

SKANDINAVSKA KRIŽANKA

				AVTOR: MATJAŽ HLADNIK	MEHEK NEZORJEN MLEČNI IZDELEK	PRŠNI KOŠ	ATA, OČE	V STRUGI TEKOČA VODA	GORA V POSOČJU (3244 M)	REKA ENNS V AVSTRJI	KRAJ MED UNCER IN CERNICO
				UDELE- ŽENEC STAVKE				2			
				SKALNI JEREB, KOTOREN							
				ODGOVOR- NA OSEBA PRI ČASOPISU, REDAKTOR NAJDALJŠA IBERSKA REKA, TEJO IGRALEC PEŠCI						25. IN 6. ČRKA	4
POMOČ: EKSL KEATON KOTORNA STREEP	ZLAHNI PLIN (Xe)	DROBEH, MAJHEN OTROK	OCHOJITEV	GOVEDO V TIBETU DOTIK ŽOČICE NA MREŽI	6			TROPSKO DREVO, TIK AML. NEM KOMIK (BUSTER)			
OZEMLJE MED OCEANI						ODRIV OD TAL				LEPOTICA SHAYK	LIKALEC
						PTIČ					
AMERIŠKA FILMSKA IGRALKA (MERYL)	1						IZGON IZ DOMOVINE				
							LOJZE SLAK				
KITARIST CLAPTON								5	TEROČINA V ŽILAH (IT. PISATELJ (UMBERTO, IME ROŽE)		
ORGAN VOHA										8	
STAR, ČASTITLJIV KMEČKI MOŠKI					7						
MAJHNA DEKLJKA NEDRA		3									

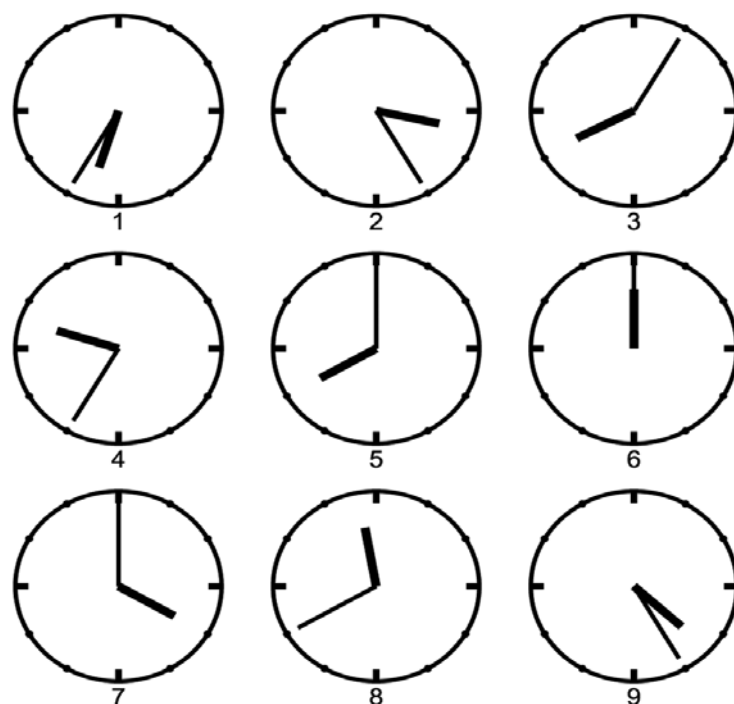
Končna rešitev:

1 2 3 4 5 6 5 1 7 8 7 5

SUDOKU

		2		3	1	4		
	3		2	8				6
		8			4		2	
4	9		7			8	5	
3				2				1
	2	7			5		3	9
	4		3			2		
2				6	9		8	
		9	1	5		3		

RAZLIČNE URE

Poišči dve uri, med katerima je časovna razlika najmanjša!

Marijana Sukič

Daleč, daleč poje mila melodija
Daleč, daleč spejva mila nauta

Med Rabo in Muro

28

Vabilo

Ob slovenskem kulturnem prazniku vas vabimo na predstavitev 28. knjige v knjižni zbirki Med Rabo in Muro

DALEČ, DALEČ POJE MILA MELODIJA / DALEČ, DALEČ SPEJVA MILA NAUTA
Marijane Sukič

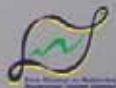
v nedeljo, 8. februarja, ob 16. uri v konferenčni dvorani Slovenskega doma v Monoštru.

PROGRAM

Slavnostna govornica bo Andrea Kovács, predsednica Zveze Slovencev na Madžarskem. Kulturni del bodo z nastopom popestrili Máté Labritz, Gašper Gomboc in Komoni zbor Zveze Slovencev iz Monoštra.

Knjigo bosta predstavila avtorica Marijana Sukič in urednik Franci Just.

Odlomke iz knjige bosta interpretirali članici društva Argo Dragica Haramija in Vesna Radovanovič in sodelavki Zveze Slovencev na Madžarskem Brigitta Korpics in Biserka Bajzek ter avtorica Marijana Sukič.

VABILO MEGHÍVÓ
BOROVÓ GOSTÚVANJE
PORABSKIH SLOVENCEV
MONOSTER, SLOVENSKA VES
RÁBAVIDÉKI SZLOVÉNEK RÖNKHÁZUSA
SZENTGOTTHÁRD - RABATÓTFALU

2026.02.14.

PROGRAM

09.00 órától a szereplők és közreműködők gyűlekezéje (Szentgotthárd-Rábatótfalu, A mi házuknál / Kultúrház)
kb. 09.45 órától:
- A rönkházasi menet rendeződéje (Szentgotthárd-Rábatótfalu, A mi házuknál / Kultúrház)
Kikérések után a lakodalmas jelmezes menet elindul a rönkkel a településközpont irányába
- Kisbírói kihirdetések és mőkás jelenetek menet közben több helyszínen
kb. 13.30 órától:
Esztetési ceremónia a városközpontban (egykori Hármashatár vendéglő melletti parkoló) szlovén és magyar nyelven, majd a menet a Szlovén Kulturális és Információs Központig (Szentgotthárd, Gárdonyi u. 1.) halad, ahol a rönk elárverezésére kerül sor.

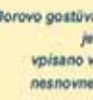
od 9.00 zbiranje nastopajočih in sodelujočih (Monošter-Slovenska ves, pri Naši hiši / Kulturni dom)
pribli. od 09.45:
- Razporeditev povorke borovega gostovanja (Monošter-Slovenska ves pred Našo hišo / Kulturni dom)
Po izprošnjah se našemljeni svatovski sprevid z borom odpravi proti središču naselja
- Razglasitve občinskega sluga in šaljivi prizori med potjo na več prizoriščih
pribli. od 13.30:
Poročni obred v mestnem središču (parkirišče ob nekdanji gostilni Hármashatár) v slovenskem in madžarskem jeziku, nato se sprevid odpravi do Slovenskega kulturnega in informacijskega centra (Monošter, Gárdonyijeva ulica 1), kjer bo dražba bora.

Ezt követően lakodalom (zenél a GENIAL SKUPINA) veszi kezdetét a helyszínen felállított rendezvényátorban.

A RábaVIDÉKI SZLOVÉNEK RÖNKHÁZUSA 2015. óta szerepel a Szellemi Kulturális Örökség Nemzeti Jegyzékén.

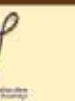

Borovo gostúvanje porabskih Slovencev je od leta 2015 vpisano v Nacionalni register nesnovne kulturne dediščine.

A közzétett árakból az eladások 10.00-12.00 óráig a helyi forgalom számára.

Röngházasi menet rendeződéje: Kissné Köles Érika a magyarországi szlovén parlament szlóziója
Fővárosi képviselője Borovó gostúvanja porabskih Slovencev je Érika Köles Kiss, parlamentáris képviselője Slovencev na Madžarskem.

A rendezvény szervezői: Organizáció vezetői:

PRIPREVE NA BOROVÓ GOSTÚVANJE

Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem
Izhaja vsak četrtek

Založnik
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Nikoletta Vajda-Nagy

Naslov založnika in uredništva
H-9970 Monošter/Szentgotthárd, Gárdonyijeva ul. 1
T: 0036 94/380 767
E: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk
TOPnet, d. o. o.
Kupšinci 49d, 9000 Murska Sobota, Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava,
Urad predsednika Vlade Madžarske, oddelek za narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem ter Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Letna naročnina za Madžarsko 2.600 HUF,
za Slovenijo 22 EUR, za druge države 52 EUR oz. 52 USD.

Številka bančnega računa:
HU75 11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB

